

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה. כו.

עין משפט נר מצוה

כח א מיי פ"ב מהל' מילה הלכה א סמנ עשין כח טו"שע י"ד סימן רקס סעיף א:
 ל ב מיי פ"ט מהלכות נדרים הלכה ככ סמנ לאון כח טו"שע י"ד סימן ר"ח סעיף מהל' א ל א מיי פ"ב מהל' מילה הלכה א סמנ עשין כח טו"שע י"ד סימן רקס סעיף א:
 ל ב ד מיי פ"ט מהלכות נדרים הלכה ככ סמנ עשין כח טו"שע י"ד סימן ר"ח סעיף מהל' ל ד א מיי פ"ב מהלכות נדרים הלכה א סמנ עשין כח טו"שע י"ד סימן רקס סעיף א:
 ל ד א מיי פ"ב מהלכות נדרים הלכה א סמנ עשין כח טו"שע י"ד סימן רקס סעיף א:
 ל ד א מיי פ"ב מהלכות נדרים הלכה א סמנ עשין כח טו"שע י"ד סימן רקס סעיף א:
 ל ד א מיי פ"ב מהלכות נדרים הלכה א סמנ עשין כח טו"שע י"ד סימן רקס סעיף א:
 ל ד א מיי פ"ב מהלכות נדרים הלכה א סמנ עשין כח טו"שע י"ד סימן רקס סעיף א:
 ל ד א מיי פ"ב מהלכות נדרים הלכה א סמנ עשין כח טו"שע י"ד סימן רקס סעיף א:
 ל ד א מיי פ"ב מהלכות נדרים הלכה א סמנ עשין כח טו"שע י"ד סימן רקס סעיף א:
 ל ד א מיי פ"ב מהלכות נדרים הלכה א סמנ עשין כח טו"שע י"ד סימן רקס סעיף א:

רופא מומחה. לא מרע נפשיה לטויה כרות שפכה: אלא לעולם איפוך כדאפכינן מעיקרא. דלרבי יהודה כותי אסור ועובד כוכבים מותר דעובד כוכבים אין דרכו למוול בניו גשמי עבודת כוכבים ולשפיות דמיס לא חייס הוואיל ואחרים על גבינו: ודקשיא לך דרבי יהודה אדרבי יהודה. דפסיל מילת עובד כוכבים מגולת הכותב [ו] הווא ר' יהודה הנשיא היא: מ"ע דרבי יהודה. זר פלוגתא דרבי יוסי דפסיל כותי: לה' המול. ועשה פסח לה' המול וגו' ודרש זביה מילה לשמה הלכך כותי פסול דמל שלא לשמה אכל עובד כוכבים לא מהיל אלא אדעתא דישאל שאומר לו מהיל והיינו לשמה: המול ימול רביא הוא: כפסה כסיב. לה' דקרא אפסח קאי שמהא עשיימו לשמה: ואסה אס זריסי שמו. וזרעך אחרין ולא עובד כוכבים: המול ימול קרי זביה המל ימול מי שהוא מהול ימול אחרים: גבנוני. אומה מהולה: קוס שאני נהנה לערלים. מה שאני נהנה מה הערלים אסור עלי בקוס וקוסה מן לשון הקדש: שמו אחיו מחמה מילה ולא מהלו. לזה שלא ימות: וקתא. ע"י שליח: וסגרי. אמרה לאחר וכת: בתנ"י מתרפאין מהן. מקבלין מהן רפואה: ממון ונפשות גמגמא מפרש: ואין מספריין מהן כלל מקום. אפילו שצבילי רה"ר שעובדין שם תדיר שמה יחמך לוארו כמער: גב' רפוי נפשות כהנס. כלומר מעלמו ומנפשו הוא עושה כמו אס יש את נפשכס (בראשית כג) דעתכס: נשכר. לא קמיל דחייס להפסדא דאגריה: רפוי ממון מכה שאין זה סנה. שיכול העובד כוכבים לקלקלו שכתבא לו יומא ויוזיא ממון להפאות: ריבדא דכוסילתא. כלי אומן המקי ככתפסי. ריבדא מכת הכלי ובלע"ז פינדרא. כלומר אי כדא לי ריבדא דכוסילתא שהקז לי אומן ישראל לא אמיינא לעובד כוכבים לאקסיה להעביר הככז דאסור למסור גופו זיד עובד כוכבים: רפוי נפשות גופו. ואפי' אין סנה דכבר:

ברופא מומחה דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן אם היה מומחה לרבים מותר וסבר רבי יהודה כותי שפיר דמי והתניא ישראל מל את הכותי ורזים לא ימול ישראל מפני שכל לשם הר גרוים דברי רבי יהודה אמר לו רבי יוסי וכי היכן מצינו מילה מן התורה לשמה אלא מל והולך עד שתצא נשמתו אלא לעולם איפוך כדאפכינן מעיקרא ודקא קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה היא דרבי יהודה הנשיא היא דתניא רבי יהודה הנשיא אומר מגין למילה בעובד כוכבים שהיא פסולה ל"ל ואתה את בריתי תשמור אמר רב חסדא מאי עומא דרבי יהודה דכתיב לה' המול ורבי יוסי דהמול מול ואידך הכתיב לה' המול יהוא בפסח כתיב ואידך נמי הכתיב המול ימול (דברא תורה כלשון בני אדם איתמר) מגין למילה בעובד כוכבים שהיא פסולה דרו בר פפא משמיה דרב אמר ואתה את בריתי תשמור (ורבי יוחנן המול ימול מאי בנייהו ערבי מהול ובגבנוני מהול איכא בנייהו מאן דאמר המול ימול איכא ומ"ד את בריתי תשמור) איכא ולמאן דאמר המול ימול איכא והתנן (קבונם שאני נהנה מן הערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים אלמא אף על גב דמהילי כמאן דלא מהילי דמו אלא איכא בנייהו ישראל שמתו אחיו מחמת מילה ולא מלוהו למ"ד ואתה את בריתי תשמור) איכא למאן דאמר המול ימול ליכא ולמ"ד המול ימול ליכא והתנן (קבונם שאני נהנה מן הערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים אלמא אע"ג דלא דמהילי כמאן דמהילי דמו אלא איכא למ"ד ואתה את בריתי תשמור ליכא דאשה לאו בת מילה היא ולמ"ד המול ימול איכא דאשה כמאן דמהילא דמיו ומי איכא סבר

[א] [מספחה פ"ג ה"ה] [ב] [קדושין פ' ז' ע"ג] [ג] [מנחות כ"ג א'] [ד] [ג"ל ו' ו'] [ה] [ימין אמר המול וכו'] [ו] [נדרים לא: וימות ע"א.] [ז] [מרים שם ימות שם.] [ח] [ופקח כו' זיה ופגרת.] [ט] [עני מוספת.] [י] [למן כו. ד"ה אכל לא.] [יא] [דוגמתי נדרים מא: א.] [יב] [ועמ' שמוספות סוטה.] [יג] [ד"ה ו' יומתן.] [יד] [וע"ע מוספות ימות ע"א. ד"ה שאני ע"ש היעב ונדרים ה"ן ד: כגמשה ד"ה קוס שאני יען וע"ע מוספות ממונות ט. ד"ה קוס:] [טו] [ג"ל דמהילי ממון דלא מהילי.] [טז] [ג"ל א"כ מה"רש"א ומהר"ם.]

תורה אור השלם

1. ויאמר אליהם אל אברהם ואתה את בריתי תשמור אתה ויורעך אברהם לדורכם.
2. ובי יגור אתך גר ועשה כח ליתוקה המול לו כל זכר וגו' יקרב לעשותו ויהי באורך הארץ וכל ערל לא יאכל בו: שמות יב מה
3. המול ימול יליד ביתך ומקנת כספך ויהיה בריתי בבשרכם לא יג עולכם: בראשית יב
4. ותקח צפורה צר ותכרת את ערלת בנה ותבגן לרגליו ותאמר כי נתת דמים אהל לי: שמות יב כה

הגהות הב"ח

[א] תוס' ד"ה איכא וכו' את זרימי תשמור ליכא:

לעני רש"י

פינדרא [פורניטור]. א. נקב.

מוסף רש"י

בערלי ישראל. לעני נדר מולין כנהו דהך אחר לשון בני אדם וישאלם לא קרי להו ערלים ועובדי כוכבים לא קרי להו מולין (ויבוחו ע"א.) במולי עובדי כוכבים. דכלל ערלים הן. ערלי ישראל כלל מולין הן כגון שמתו אחיו מחמת המילה (נדרים) (א.).

רבינו חננאל

עובד כוכבים כלל כלל לא ימול והתניא עיר שאין בה רופא ישראל ויש בה [רופא] עובד כוכבים ורופא כותי ימול עובד כוכבים ואל ימול כותי דברי ר"ם ופרקי' כי קא שרי ר"ם ברופא עובד כוכבים מוחיה דלא מרע נפשיה דהיינו דלמא מסקי עליה שם שם ואומרו דקטיל לאוני וען כי אתא רב דימי אמר עובד כוכבים אם היה עובד מומחה לרבים מותר: הא דתניא ישראל מל כותי אבל כותי לא ימול ישראל מפני של לשום הר גרוים דברי רבי יהודה אוקימנא בר' יהודה הנשיא וסבר מין שיהיה עובד כוכבים שמיא פסולה שנאמר ואתה את בריתי תשמור למול אבל עובד כוכבים

רבינו חננאל (המשך)

כותי כיון שהוא מהול מל והולך עד שתצא נפשו ואמרין מאי טעמא דר' יוסי דכתיב המול ימול יליד ביתך וגו' המול ימול מכל מקום ואפילו כותי: איתמר מגין למילה בעובד כוכבים שהיא פסולה משום רב אמר ואתה את בריתי תשמור ר' יוחנן אמר מהכא המול ימול יליד ביתך פי' המהול ימול לאופוקי עובד כוכבים דלאו מהול הוא: ואמרין מכדי רב ור' יוחנן תריוהו פסלי בעובד כוכבים מאי בנייהו ואמרין ערבי מהול ובגבנוני ערבי מבני אברהם הם ומהולים ושוכנים בהרי גבנונים לפיכך נקראים בגבונים לרב אפילו אלו שהן מהולים פסולי דלאו בני ברית הו' ור' יוחנן אמר כיון שהמולין הן שרי ומקשינן וכי מולי עובדי כוכבים מהולין נקראין והתנן האומר קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים הנה עובדי כוכבים הנה עובדי כוכבים אפילו הן מולין ערלין הם חשובים אלא איכא בנייהו ורזי ערל כגון שמתו אחיו מחמת מילה כלומר משפחה ידועה כיון שמלין אותן מתיים מכת דם המילה לרב מותר כגון זה למול אחרים ור' יוחנן אמר כיון שאינו מהול אסור איני והתנן קונם שאני נהנה לערלים אסור בערלי ישראל וכו' הנה ערלי ישראל מולין הן חשובין ויהו אסור ר' יוחנן. אלא אשה איכא בנייהו רב אסר אשה למול דלאו בת ברית היא ור' יוחנן שרי דאשה כדמהילא דמיו. ומקשינן לרב איני והכתיב ותקח צפורה צר ודחי קרי ליה ותקח כלומר שעתה אחרים שקיחו וכן פי' ותכרת. איבעי תימא צפורה אחתה ומשה רבינו גמר המילה: מתנ"י של ישראל שהוא ממונו העובדי כוכבים. ואפי' (א) נראה מה דרבינו לא גרים אלא לעולם איפוך לכוני דאוקר לכוני נמוך לישאל ר"י הנשיא היא ומפיק לה מקרא דלפי' כותי אסור למול וע"י.

ברופא מומחה. ואפילו אינו מומחה למילה לא מרע נפשיה.

ככל דכר שיתעסק זו: ורבי היכן מצינו מילה מילה אשמה. הכא משמע דלרבי יהודה אע"ג דצדי מילה לשמה מסקינן דמכשר לה זעובד כוכבים ומימה מ"ש מגט דצדיקין לשמה ולפסלין כתיבת עובד כוכבים בגט פ' [המניא'] (גיטין) דף כג. וס' ד"ה עובד כוכבים) משום דעובד כוכבים אדעתא דנפשיה קעביד ו"ל דלא דמי לעולם עובד כוכבים סתמא קא עביד גזי מילה דסתמא לשמה קאי כל זמן שאינו עושה לשם הר גרוים אס כן זעובד כוכבים דסתמא קעביד כשרה אכל גט אשה סתמא לאו לשמה דסתא אשה לאו לגירושין עומדת הלכך גט זעובד כוכבים פסול והלכך לרין שיפרש כותב גמט צמחלת הכתיבה אני כותב לשם פלוניא והוא הדין צס"ת לרין שיאמר בפירוש צמחלת הכתיבה אני כותב לשם מורת ישראל והאזכרות לשם קדושה דסתמא לאו לשמו קאי וכן משמע פרק הניזוקין (גיטין) דף נד: [אזכרות שלו לא כצמחי לשמן משמע לא פירשתי לשמן דאי סתמא כשר עד שיפרש שלא לשמן היה לו לומר כצמחי שלא לשמן וכן משמע נמי צפרק השולח (שם דף מה:)] גזי רש"י שהמיר צלידן ליקח ספרים מעובד כוכבים ומקשה ורש"י ג עיבוד לשמן צדי כתיבה לשמן לא צדי ומדפסיל כתיבה זעובד כוכבים ש"מ דסתמא לאו לשמן דאי סתמא לשמן ליתכשר כמו צמילה וא"ת כיון דסתמא לאו לשמן א"כ פרק השולח (שם דף מה:)] גזי ס"ת מפליג ומזווח שכתבן מין מסור עובד כוכבים ועבד אשה וקטן וכותי ישראל מומר פסולים שנאמר וקשרתם וכתמתם כל ששנו צקריה וישנו כצמיה למה על קרא מופיק ליה דעובד כוכבים סתמא עביד וסתמא פסול י"ל דתני עובד כוכבים אגז אשה וקטן דה"ג מנא מין דכלאו קרא פסול משום דסתמא לעבודת כוכבים: דברא תורה כלשון בני אדם. אומר ר"י דמאן דאית ליה הכא דצרה מורה כלשון בני אדם יול ליהוט שאינו מולק על צדי משכי ועל הוכח מוכיח וכיוצא בהן דדרשינן להו (צ"מ דף לט.) ללא אשכחנא מנא דפליג ורואיה דר"ש אמר פרק מניחת האשה (כמונות) דף ק: על העבט מעביטין דצרה מורה כלשון בני אדם ור' שמעון גופיה דר"ש צפ"ק דר"ה (דף ק.) עשר מעשר ורין עיון דצבר דמאסה טעם אומר התלמוד פעמים כך ופעמים כך: ה"ג קונם שאני נהנה. ולא גרס ציו"ד דא"כ הו' דברים שאין זהם ממש ואין חל כדאמרין נדרים (דף טו.) גזי שאני יען: אלא מאי אע"ג (דא' מהיר' במאן דמהיר') דמו. תימה מאי קפריך מנדרים למ"ד המול ימול דלמא שאני נדרים להך אחר לשון בני אדם כי לא נתבאר לנו לשון בני אדם אס לא מן הפסוק וכיוצא בהו איכא צפ"ק דפסחים (דף ז.) והא קמ"ל דאור כוכבים אור הוא ונפקא מינה לנודר (א) אי נמי שפיר פריך קראי אהדי דהתם נפיק מקרא דכל העובדי כוכבים ערלים ואין מילתם חשובה לקרותה מילה וקשה למאן דסבר למימר דהוי ערבי וגבנוני כלל מהולים: א"כ א"כ לא אמר איכא ציניהו מומר דלמ"ד ואתה את בריתי תשמור דלמ"ד ואתה את בריתי תשמור (א) ליכא שאינו כלל לשמור כדאמרין פרק השולח (גיטין) דף מה: דישאל דאמרי לעיל אע"ג דלא מהילי כמאן דמהילי דמו ואור"י דמומר לערלות מיהו צר שמירת זריית הוא אס יחפון ובגיטין גזי קשירה הכי קאמר כל שאינו צקריה כלומר שאינו מקיים מצוות וקשרתם אינו כלל וכתבתם וזה מצטל מצוות קשירה מעליו: אשה לאו בת מילה היא. יש לפסוק כרז ואין אשה כשרה לעל דאף על גב דרז ורזי יוחנן הלכה כרבי יוחנן בהא הלכה כרז דצרייתא דרבי יהודה הנשיא כוותיה אכל צה"ג פסק דאשה כשרה למול ולרז דלמנא אינה כשרה למול לרין לפרש שפרק קמא דקדושין (דף קט.) דמלרין אותו ולא אותה למדרש שאינה חייבת למול צנה היינו לצקש למלהו:

לחי

מתרפאין מהן רפוי ממון אבל לא רפוי נפשות. אוקימנא רפוי ממון כגון בהמתו ורפוי נפשות רפוי בגופו וברוב דאמר אפילו ריבדא דכוסילתא לא מתסינן מן